

Nava SEMEL

LUMEA LA NOI

„Mă simt ca un jongleur...”

Liana Ceterchi: *De ce ați ales acest subiect? Cum a prins viață această piesă? În ce a constatat colaborarea dumneavoastră cu actrița, mamă a copilului cu sindrom Down?*

Nava Semel: În 1985, imediat după publicarea cărții mele *Pălăria de sticlă*, care se concentra pe rana adâncă lăsată de Holocaust în familiile de supraviețuitori, am fost contactată de actrița israeliană Assi Eshed, mamă a unui băiețel cu sindrom Down, care m-a rugat să scriu o monodramă pentru ea. Credea că de vreme ce eu deja mă ocupasem cu probleme dureroase în familie, eram alegerea perfectă să scriu această piesă. La început am fost reticentă, mai mult pentru că simțeam că nu pot să mă scufund încă o dată într-o problematică dureroasă, dar în momentul în care l-am întâlnit pe băiatul lui Assi, care avea pe atunci opt ani, am fost copleșită de personalitatea lui luminoasă, inocența lui nesfârșită și de nescata lui iubire, așa că până la urmă am fost de acord. Assi a fost dispusă să-mi împărtășească din experiența ei și, de asemenea, a făcut o mulțime de cercetări. I-am explicat că eu scriu FICȚIUNE, așa încât o actriță profesionistă, cum era ea, să poată fi capabilă să intre într-un tărâm fictiv și să creeze un nou personaj și o realitate nouă pe scenă. Am fost binecuvântate să avem în echipă un excelent regizor, Itzik Weingarten, și piesa s-a jucat 11 ani pe scena israeliană.

L. C.: *Dintre toate punerile în scenă ale piesei (câte au fost?), cum ați receptat versiunea românească?*

N. S.: Sunt mereu uimită cum fiecare producție din fiecare țară este atât de diferită și de unică. E ca și cum piesa oferă destul spațiu și destul loc, atât regizorului cât și actriței pentru aportul lor personal. De exemplu, în producția care se joacă acum în Polonia, întreaga scenă seamănă cu o viziune „din spațiu” și o formație rock cântă live pe scenă, umăr la umăr cu monologul actriței.

Piesa a fost pusă în scenă la New York, Los Angeles, Praga, Roma, Lodz (Polonia), Ankara (Turcia) și în limba arabă în Israel. Acum patru ani a fost luată de Constantin Chiriac, directorul Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu, pentru o lectură și, de la Sibiu, s-a jucat la Reșița, cu actrița Mălina Petre, regizată de regizorul turc Kemal Besar. Îi sunt recunoscătoare domnului Chiriac pentru încrederea pe care a avut-o în piesa mea. Ca piesă radiofonică a fost produsă de BBC Londra, de asemenea în Germania, Franța, Belgia, Irlanda, Spania și Austria unde a câștigat Premiul pentru cea mai bună piesă radio a anului în 1996. A fost, de asemenea, produsă la Radio România în 1997, cu actrița Irina Mazanitis, făcută de regizorul israelian de origine română Michael Pascal. Am fost profund mișcată de ultima producție românească a piesei *Copilul din spatele ochilor*. Regizoarea Liana Ceterchi a reușit să creeze o viziune minimalistă și totuși foarte vie și plină de o bogată imaginație. Actrița Gabriela Popescu, mai cunoscută pentru calitățile sale de importantă actriță de comedie, se dovedește a fi o impresionantă actriță dramatică deopotrivă. Ea își folosește atât corpul, cât și părul, ca să prezinte un curcubeu de sentimente.

Atât regizoarea cât și actrița împreună creează o intimitate de familie, concentrându-se pe mama iubitoare care dorește să-și protejeze cu orice preț, copilul nevinovat și care luptă cu mult curaj pentru cauza lui, pentru a schimba atitudinea societății față de cei care sunt mai puțin norocoși decât noi.

L. C.: *În prezent la ce lucrați?*

N. S.: În ultimii ani sunt implicată în proiecte care tratează teme precum *Teatrul în muzică și în operă*, colaborând cu Ella Milch-Sheriff, una dintre cele mai bune compozitoare israeliene. *Și șobolanul a răs*, bazată pe romanul meu din 2001, vorbește de ororile Holocaustului și de felul în care noi transferăm această amintire în viitor. Am fost într-adevăr norocoase că piesa noastră a fost primită cu căldura

și că a fost apreciată pentru curajul de a folosi mijloace artistice neconventionale. Opera spune povestea unei fetițe de cinci ani, fără nume, așa cum este înfățișată de ea peste ani, nepoatei sale. Părinții fetei o încredințează unei familii de țărani polonezi dintr-un sat. Ea este ascunsă într-o pivniță întunecată, unde se depozitau cartofii, cu foarte puțină hrană și doar cu un șobolan drept companie – și unde este în repetate rânduri violată de fiul fermierului.

Când părinții fetei nu mai trimit bani, soția fermierului o duce la preotul satului cerându-i acestuia s-o omoare. Dar Fratele Stanislav o ascunde pe fetița evreică în biserica lui, riscându-și viața ca să-i vindece corpul rănit și sufletul frânt.

Opera se joacă pe scena teatrului Cameri din Tel Aviv, deja de trei ani. În 2006, s-a jucat la Teatrul Dramatic din Varșovia, iar în vara lui 2008, se va juca la Festivalul de Muzică și Teatru din Africa de Sud.

L. C.: *De ce o operă?*

N. S.: Pentru mine, Opera este teatrul total. Eu sunt îmbogățită de muzică și de faptul că această piesă ne-a dat posibilitatea să găzduim și alte forme de artă, precum arta vizuală și muzica live, toate acestea fac din operă o legitimă platformă pentru un eveniment multimedia. Această experiență a fost un punct de răscruce în cariera mea de scriitor și acum o mare parte dintre scrierile mele implică un parteneriat cu muzica.

L. C.: *Ce planuri de viitor aveți?*

N. S.: Lucrez, alături de compozitoarea Ella Sheriff, la o nouă operă: *Lección de zbor*, bazată și ea tot pe una dintre cărțile mele. Se petrece în primii ani ai statului Israel și se concentrează pe o fetiță care învață cum să zboare, de la un evreu, care a emigrat din insula tunisiană Djerba și care deține secretul evreilor zburători. Suntem, de asemenea, în proces de creare a *Cabaretului Bibliei*, iar eu mai scriu încă două cărți. Una se petrece în Italia sub ocupație nazistă și cealaltă nu este o ficțiune, ci are ca bază documentară călătoria mea în Australia, unde am fost în vizită la fiul meu cel mare, care studiază acolo muzica. Îmi place să fiu ocupată... Mă simt ca un jongleur într-un circ, aruncând multe mingi în aer și sperând să prind cel puțin una dintre ele.

L. C.: *Plănuți să jucați operele dumneavoastră și în România?*

N. S.: Eu pot doar spera că *Și șobolanul a răs* va fi invitată să se joace și în România. Părinții mei s-au născut în Bucovina. Tatăl meu, Itzhak Artzi, era din Siret și mama mea s-a născut în Suceava. Prima mea vizită în România a fost la începutul anilor 1980, pentru că tatăl meu își dorea atât de mult ca fiica și fiul lui să vadă țara în care se născuse el și să viziteze mormintele străbunilor lor. Îmi pot doar imagina ce emoționată voi fi dacă textul meu, scris în iubita mea limbă ebraică – pentru mine, adevărata mea casă – va fi auzit pe pământul țării de baștină a mamei și a tatălui meu.

L. C.: *Ce părere aveți despre teatrul românesc?*

N. S.: Admir faptul ca Teatrul românesc a fost întotdeauna o experiență incitantă, deschis către noi experimente și metode inovatoare. De la verișoara tatălui meu, Beate Fredanov, faimoasa actriță româncă (ce ne-a împărtășit din bogata ei poveste de viață în teatru), am aflat despre marile realizări ale teatrului românesc în trecut, despre cât de popular a fost el întotdeauna și despre cât de popular, din fericire, mai este încă. Beate Fredanov era foarte mândră de faptul că publicul era format din tineri. Mulți dintre cei mai buni actori israelieni sunt născuți în România și unii dintre ei au fost chiar studenții lui Beate Fredanov. Mi-aș fi dorit ca Beate să fi trăit și să fi fost alături de mine la premiera piesei *Copilul din spatele ochilor* în limba română. Ce fericită ar fi fost!